

EDIČNÍ POZNÁMKA

Druhý díl Listů Boženy Němcové, zahrnující spisovatelčinu korespondenci čtyř let, od r. 1853 do konce r. 1856, obsahuje sto dopisů, z nichž Zdeněk Záhoř v svém soupisu uvádí pětaosmdesát. Naše shledávání rukopisných památek po Boženě Němcové tedy i v tomto úseku značně pokročilo od r. 1922, kdy byl vydán Záhořův soupis. Ale proti Zdeňku Záhořovi a tedy také proti jeho i proti svým předchůdcům ve vydávání korespondence Boženy Němcové máme už také podstatnou nevýhodu: od r. 1922, za pouhých třicet let, zmizelo z naší evidence, změnilo majitele, ztratilo se už mnoho dopisů, u nichž Zdeněk Záhoř jasně udává místo, kde jsou uloženy. A nejsou to jen dopisy, jež byly v soukromých rukách, v nejednom případě jde i o autografy, jež Zdeněk Záhoř nebo jeho předchůdci našli ve sbírkách veřejných, v archívech a museích. Tady nám nezbylo nic jiného než se spokojit s otiskem a převzít jeho grafickou podobu. Zaznamenávám ve vysvětlivkách každou takovou ztrátu a udávám, kterého otisku jsem užil. Někde nám mohly ztracený originál nahradit alespoň dochovaná fotokopie nebo publikovaný faksimil listu.

V tomto svazku listů jsou otištěny především dopisy, jež v originálech nebo fotokopiích uchovávají tři bohaté archivy němcovské, Literární archiv Národního musea (s archivem Jos. V. Friče a Richarda Morawtze), Museum Boženy Němcové v České Skalici (ČS) a Museum Karoliny Světlé v Českém Dubě (ČD), a vedle nich i Maticе slovenská v Turčanském Sv. Martinu a Museum ve Vysokém Mýtě (VM), a jsou tu i dopisy, jež nám k publikování půjčili soukromí majitelé pí Marie Herlesová, p. Vladimír Lambl a p. Bohuslav Dušek v Praze a p. MgPh Mojmír Helcelet v Brně.

Rozdílnost našich předloh, nutnost používat i otisků zavinila i v tomto svazku nejednotnost jazykové a pravopisné podoby knihy. Vedle toho, že se jazyk Boženy Němcové vyvíjel, vedle toho, že Božena Němcová často psávala své dopisy v rozrušení nebo v únavě a v nemoci, máme zde i ediční odchylky od našich zásad, když jsme museli plně spolehnout na práci svých předchůdců a převzít ji bez námitek. V takových případech nemůžeme zaručit ani přesnost editorova čtení rukopisu a dokonce ani úplnost otisku. Kromě jednotlivých otisků po

časopisech, jež uvádím, opírali jsme se zde opět o trojsvazkové vydání Marie Gebauerové a o oba výbory Zdeňka Záhoře a také o Vincence Vávry *Korespondenci a zápisky* Boženy Němcové (1915) i o Josefa Lelka *Boženu Němcovou* (1920).

Jazyková úprava tohoto svazku se řídí zásadami, které byly vysloveny v I. díle Listů (str. 225). Snažil jsem se zachovat intimnost dopisů neurčených pro veřejnost i jejich dobový charakter a zachovával jsem autorčino kolísání mezi jazykem spisovným a lidovým, které je charakteristické i pro její ostatní dílo literární. K úpravě interpunkce, charakterisované v I. díle, dodávám, že dvojtečku, kterou B. Němcová psala ve zkratkách (*Št.*, *hr.*), nahrazuji tečkou (*Št.*, *hr.*).

Omyly věcné, vzniklé u našich předchůdců často chybným čtením, opravuji, i když text dopisu znám toliko z jejich otisku, nikoli z autografu: *Katkulu* (místo *Karkulu*; 168), na ty krásné slovenské kraje (místo *kroje*; 171). Významná přeškrtnutí uvádím ve věcných vysvětlivkách. Slova vynechaná nebo nedokončená doplňuji v hranatých závorkách.

Na I. díl Listů navazuji i při běžném číslování dopisů, označovaném ve vysvětlivkách.

Za pomoc při úpravě textu i při vysvětlivkách děkuji Ústavu pro lidovou píseň, Dr Želmíře Gašparikové, prof. Miroslavu Kálalovi, Archivu hl. m. Prahy, v. strážmistru Ant. Márovi v evidenci pražského obyvatelstva při NB a kolektivitu Ústavu pro českou literaturu, zejména Dr Rudolfo Havlovi a Dr Miroslavu Laiskemu. MN